

Województwo
Śląskie

Województwo Śląskie
Europejski Region Przedsiębiorczości 2021-2022

Katowice, 2 lipca 2021 r.
Znak sprawy: RR-ZRFE.0003.10.2021
Znak pisma: RR-ZRFE.KW-00038/21

Urszula Koszutska
Radna Województwa Śląskiego

WICEMARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Wojciech Kałuża

Urząd Marszałkowski
Województwa Śląskiego
ul. Ligonia 46
40-037 Katowice

TELEFON +48 32 20 78 285

wojciech.kaluza@slaskie.pl
slaskie.pl
powstania.slaskie.pl

Odpowiedź na Interpelację INT.6.0003-0313/21

W odpowiedzi na interpelację złożoną 28 czerwca br. w przedmiocie działań Marszałka Województwa mających na celu ograniczenie ryzyka utraty dostępu do środków FST przez podregion katowicki w związku z planowanym uruchomieniem zakładów wydobywczych na terenie niektórych gmin podregionu, informuję jak niżej.

Zarząd województwa wraz z Prezydentami sześciu miast (Katowice, Ruda Śląska, Świętochłowice, Chorzów, Siemianowice Śląskie i Mysłowice) we wspólnym stanowisku podjętym 26 maja br. w sprawie realizacji Funduszu Sprawiedliwej Transformacji na obszarze NUTS 3 podregionu katowickiego, wyrazili zaniepokojenie wobec ewentualnego braku wsparcia zewnętrznego, pozwalającego na zahamowanie negatywnych procesów społecznych i gospodarczych w podregionie katowickim. Zwrócili uwagę, że doprowadzi to do nawarstwiania się negatywnych skutków procesów transformacyjnych, a z uwagi na skalę problemów tego podregionu może spowodować, iż cele sprawiedliwej transformacji nie zostaną osiągnięte.

Stanowisko wraz z obszerną korespondencją w sprawie zostało w czerwcu br. przekazane do Szefowej Komisji Europejskiej Ursuli von der Leyen oraz Komisarz UE ds. spójności i reform Elisy Ferreira, a także do Fransa Timmermansa, Wiceprzewodniczącego Wykonawczego Komisji Europejskiej ds. Europejskiego Zielonego Ładu z równoczesną deklaracją gotowości spotkania i wypracowania korzystnego dla Stron rozwiązania.

Z poważaniem

WICEMARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
Wojciech Kałuża
Wojciech Kałuża

Otrzymują: Adresat,
(do wiadomości) kopia a/a

Stanowisko
Zarządu Województwa Śląskiego wraz z Prezydentami Miast
z dnia 26.05.2021
w sprawie realizacji Funduszu Sprawiedliwej Transformacji
na obszarze NUTS 3 podregionu katowickiego

Województwo śląskie to największy region górniczy Unii Europejskiej, który wobec narastających wyzwań klimatycznych i gospodarczych staje dziś u progu bezprecedensowego w skali całej UE wyzwania transformacyjnego. Zarząd Województwa Śląskiego, wraz z całą społecznością regionalną, samorządami lokalnymi, partnerami społecznymi i gospodarczymi, środowiskami naukowymi i przedsiębiorstwami, od 2018 roku podejmuje szereg działań i aktywności w celu przeprowadzenia realnej i głębokiej zmiany profilu społeczno-gospodarczego regionu, aby wnieść wkład w realizację celów Europejskiego Zielonego Ładu w myśl celów porozumienia paryskiego.

Zaplanowane przez województwo śląskie działania w pełni koncentrują się na wskazanym przez UE łagodzeniu społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku neutralności klimatycznej Unii do roku 2050, w szczególności względem społeczności dotkniętych skutkami tego procesu.

Jednym z kluczowych regionów na poziomie NUTS 3 wskazanym przez KE w Aneksie D bis do SCR dla województwa śląskiego jest podregion katowicki, w skład którego wchodzi miasta: Chorzów, Katowice, Mysłowice, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Świętochłowice. Podregion ten przeszedł w przeszłości szokową fazę restrukturyzacji sektora górnictwa węgla kamiennego, a w kolejnych latach tj. do 2030 roku jak i później trudny proces przekształceń oraz zamykania instalacji związanych z produkcją paliw kopalnych na tym obszarze będzie kontynuowany.

Na terenie podregionu katowickiego funkcjonują obecnie cztery kopalnie, w ramach których wydobywanie jest w sześciu ruchach. Zakłady są zlokalizowane na terenach miast: Katowice, Mysłowice oraz Ruda Śląska. Każde z nich pozyskuje węgiel kamienny energetyczny, a dodatkowo kopalnia KWK Ruda posiada zasoby węgla koksującego. Zgodnie z załącznikiem

nr 1 do Umowy Społecznej (Porozumienie z dnia 25 września 2020 r.)¹ w województwie śląskim do roku 2030 planowane jest zakończenie wydobycia węgla kamiennego w 3 kopalniach, w tym w podregionie katowickim w Kopalni RUDA- Ruch Pokój w roku 2021 r. Natomiast Kopalnia RUDA - Ruch Bielszowice oraz Ruch Halemba ostatecznie zakończą wydobycie w 2034 r. Pozostałe kopalnie zakończą działalność do 2041 roku. Proces transformacji będzie więc realizowany na obszarze podregionu zarówno w perspektywie roku 2030 jak i w horyzoncie długofalowym.

Na terenie podregionu katowickiego w górnictwie pracuje 14 343 osoby, w tym w poszczególnych gminach: Ruda Śląska (5 116 osób), Katowice (4 774 osoby), Mysłowice (2 731 osób), Chorzów (827 osób), Świętochłowice (506 osób) oraz Siemianowice Śląskie (389 osób), co razem daje **blisko 20% ogółu zatrudnionych w górnictwie węgla kamiennego w województwie śląskim.**²

Skutki redukcji sektora górniczego będą również mocno oddziaływać na firmy okołogórnicze, a w podregionie katowickim swoją siedzibę ma wiele dużych firm kooperujących z sektorem górniczym. Zgodnie z szacunkami Górniczej Izby Przemysłowo-Handlowej w przemyśle okołogórniczym zatrudnionych jest obecnie ok. 400 tys. osób, które niestety nie mogą liczyć na programy ostonowe. W przeważającej mierze przedsiębiorcy nie widzą możliwości prostej zmiany profilu działania, celów i strategii, a ich pracownicy boją się zmian. Około jedna trzecia firm okołogórniczych deklaruje, że w sytuacji utraty wpływów z górnictwa upadnie, a niemal dwie trzecie pracowników przedsiębiorstw okołogórniczych nie ma kompetencji, by natychmiast podjąć pracę w innej branży.

Należy również zauważyć, że gminy wchodzące w skład podregionu katowickiego do dnia dzisiejszego borykają się ze skutkami środowiskowymi i przestrzennymi działań transformacyjnych podejmowanych w latach 90-tych XX wieku. Historycznie podregion należy do najbardziej dotkniętych poprzednią transformacją górniczą, stąd aż trzy z sześciu miast zmagają się z utratą funkcji społecznych. Na wskazanym terenie zlokalizowane są kopalnie

¹ W chwili obecnej trwają prace nad wypracowaniem ostatecznego kształtu Porozumienia. Zgodnie z posiadaną wiedzą terminy zamykania kopalń wskazane w ww. Porozumieniu nie ulegają zmianie.

² Dane z formularzy PIT pozyskane z Izby Administracji Skarbowej za rok 2018.

zlikwidowane lub będące w trakcie likwidacji, co przekłada się na występowanie terenów pogórnicych, których ponowne zagospodarowanie i wykorzystanie stanowi istotny problem z punktu widzenia rozwoju poszczególnych gmin oraz całego województwa śląskiego.

Podregion katowicki jest najbardziej zurbanizowanym podregionem województwa śląskiego o najwyższej gęstości zaludnienia. Wszystkie miasta podregionu katowickiego wchodzi w skład Metropolii Górnośląskiej, która jest kluczowym obszarem funkcjonalnym regionu o znaczeniu krajowym oraz europejskim. Wyzwaniem dla Metropolii jest - pomimo wyzwań transformacji – utrzymanie i dalsze wzmocnienie procesów i powiązań metropolitalnych, w tym rozwój ośrodków naukowych i akademickich, centrów technologii i innowacji, przemysłów kreatywnych i wielkich wydarzeń. Podregion katowicki stanowi rdzeń obszaru metropolitalnego i ma duże znaczenie w zakresie zaspokajania dostępu do usług publicznych wyższego rzędu w północnej, zachodniej i południowej części województwa śląskiego. Należy podkreślić również **mocne powiązania gospodarcze podregionu z pozostałymi obszarami województwa śląskiego**, jako centrum węzłowego obszaru Metropolii Górnośląskiej. **Skutki zmian społeczno-gospodarczych, które wystąpią na obszarze podregionu katowickiego będą więc odczuwalne w całym regionie.**

Mimo wysokiej pozycji całego podregionu katowickiego na tle województwa jest on wewnątrznie mocno zróżnicowany i dotknięty negatywnymi zjawiskami społecznymi, przestrzennymi i środowiskowymi, w tym przede wszystkim depopulacją, wykluczeniem społecznym, złą jakością środowiska oraz występowaniem obszarów zdegradowanych. Zgodnie ze *Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie* gminy podregionu katowickiego zostały wskazane jako przedmiot szczególnego wsparcia w ramach wyznaczonych Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) tj.:

- wszystkie miasta podregionu katowickiego zostały ujęte jako OSI – gminy w transformacji górniczej, w tym Mysłowice i Ruda Śląska zostały wskazane jako gminy zmagające się z problemami społeczno-przestrzennymi, natomiast Chorzów, Katowice, Siemianowice Śląskie, Świętochłowice zaliczone zostały do gmin z problemami przestrzennymi; zaliczenie gmin do wskazanego typu OSI oznacza, że jest to obszar wymagający szczególnego wsparcia w zakresie działań transformacyjnych zarówno w kontekście planowanych zmian jak i kompensowania skutków restrukturyzacji sektora górniczego lat

90 XX wieku, które są odczuwane do dziś np. w postaci licznych terenów przemysłowych,

- połowa gmin podregionu tj. Ruda Śląska, Świętochłowice, Mysłowice zaliczono do gmin tracących funkcje społeczno-gospodarcze, w tym dwa ostatnie miasta są dodatkowo wskazane jako OSI krajowe,
- wszystkie gminy podregionu katowickiego są zaliczone do III kategorii obszarów problemowych w zakresie OSI - gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza. Oznacza to, że na tym obszarze występuje najgorsza sytuacja w zakresie jakości powietrza ze względu na przekroczenie średniorocznych norm powietrza dla wskaźników: pył zawieszony PM_{2,5}, pył zawieszony PM₁₀ oraz benzo(α)piren,
- na terenie podregionu zlokalizowano również najważniejszy ośrodek wzrostu w województwie śląskim tj. Katowice. Ponadto Chorzów został zaliczony do grupy gmin tworzących pozostałe ośrodki wzrostu.

Proces transformacji będzie przekładał się również na problem z **równoważeniem budżetów samorządów lokalnych**. Z jednej strony bowiem będzie malała strona dochodowa budżetów, z drugiej natomiast będą zwiększały się obciążenia wydatkami na przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym likwidacji górnictwa. Mając na uwadze doświadczenia z wcześniejszych lat, należy zakładać, że postępujące procesy likwidacyjne będą prowadziły do wyłaniania się obszarów problemowych (dzielnic, miast i gmin), dla których potrzebna będzie sprawna interwencja pozwalająca przeciwdziałać wykluczeniom lub minimalizować ich skutki. Odpowiedzialność za jej realizację spocznie w głównej mierze na barkach samorządów lokalnych. Można przewidywać, że w najbliższych latach proces ten będzie dotyczył w pierwszej kolejności Rudy Śląskiej i wybranych sąsiadujących miast czyli w dużej części obszaru podregionu katowickiego.³ **Ewentualny brak wsparcia zewnętrznego, pozwalającego na zahamowanie negatywnych procesów społecznych i gospodarczych, doprowadzi do nawarstwiania się negatywnych skutków procesów transformacyjnych, a z uwagi na skalę problemów podregionu katowickiego może spowodować, iż cele sprawiedliwej transformacji nie zostaną osiągnięte.**

³ „Analiza konsekwencji likwidacji górnictwa węgla kamiennego dla Polski i przedsiębiorstw sektora okołogórniczego” na zlec. GIPH

Podsumowując: sukces transformacji śląskiego jako najbardziej górniczego regionu UE jest mocno powiązany z sukcesem transformacji jego węzłowej metropolitarnej części, gdzie zlokalizowany jest zarówno biegun wzrostu, stolica województwa tj. Katowice, jak i gmina poddana największemu wyzwaniu transformacyjnemu w UE, tj. Ruda Śląska. Pozostałe gminy tego obszaru również są identyfikowane jako problemowe, już teraz zmagające się z utratą funkcji społeczno-gospodarczych jako konsekwencja pierwszej fazy restrukturyzacji. **Ewentualne wykluczenie podregionu katowickiego ze wsparcia środkami z Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji z uwagi na planowane uruchomienie wydobycia węgla kamiennego na obszarze jednego złoża Brzezinka 3, położonego na terenie jednej gminy, tj. Mysłowice, przy jednoczesnej planowanej na obszarze podregionu likwidacji 4 kopalń (6 ruchów) do 2041 roku uważamy za daleko niesprawiedliwe. Decyzja ta wywoła katastrofalne skutki z punktu widzenia możliwości efektywnego i sprawiedliwego przeprowadzenia procesu transformacji w województwie śląskim, a co za tym idzie osiągnięcia zakładanych celów w zakresie wygenerowania nowych miejsc pracy, wzmocnienia impulsów rozwojowych na obszarze Metropolii i województwa śląskiego.**

Jakub Chelstowski; Elektronicznie podpisany
przez Jakub Chelstowski;
URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
Data: 2021.05.26 18:30:16
+02'00'

Jakub Chelstowski
Marszałek Województwa Śląskiego

Wojciech Kałuża; Elektronicznie podpisany
przez Wojciech Kałuża;
URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
Data: 2021.05.26 18:31:48
+02'00'

Wojciech Kałuża
Wicemarszałek Województwa Śląskiego

Andrzej Jerzy Kotala; Digitally signed
by Andrzej Jerzy
Kotala
Date:
2021.05.27
10:35:24 +02'00'

Andrzej Kotala
Prezydent Miasta Chorzów

Marcin Tomasz Krupa; Elektronicznie
podpisany przez
Marcin Tomasz Krupa
Data: 2021.05.27
09:03:45 +02'00'

Marcin Krupa
Prezydent Miasta Katowice

**Dariusz
Jacek
Wójtowicz**

Elektronicznie
podpisany przez
Dariusz Jacek
Wójtowicz
Data: 2021.05.27
09:45:19 +02'00'

.....
Dariusz Wójtowicz

Prezydent Miasta Mysłowice

Signed by /
Podpisano przez:

Prezydent Miasta
Urząd Miasta
Siemianowice
Śląskie

Date / Data: 2021-
05-28 09:42

.....
Rafał Piech

Prezydent Miasta Siemianowice Śląskie

**DANIEL
BEGER**

Elektronicznie
podpisany przez
DANIEL BEGER
Data: 2021.05.27
11:24:40 +02'00'

.....
Daniel Beger

Prezydent Miasta Świętochłowice

**Grażyna
Dziedzic**

Elektronicznie
podpisany przez
Grażyna Dziedzic
Data: 2021.05.27
12:49:36 +02'00'

.....
Grażyna Dziedzic

Prezydent Miasta Ruda Śląska